

XXI Día de les Lletres Asturianas

Nel Teatru Campoamor d'Uviéu y a les ocho de la tarde del pasáu día 5 de mayu celebróse'l XXI DÍA DE LES LLETRES ASTURIANES. En Xunta Extraordinaria l'Academia de la Llingua fexo homenaxe al grupu de música folk Llan de Cubel, en reconocencia d'un llabor siempre venceyáu al procesu de normalización llingüística. Marcos Llope, miembru de Llan de Cubel, recoyó la placa que l'Academia ufierató al grupu y dixo unes prestoses palabres agradeciendo l'homenaxe y la presentación que fexera l'académica X.A. González Riaño. Darréu, el Presidente de l'Academia lleó'l discursu institucional.

Estes son les sos intervenciones.

Pallabres de Xosé Antón González Riaño

Ilmu. Sr. Presidente de l'Academia de la Llingua Asturiana, Sres. Académicos, Sres. Miembros del Grupu “Llan de Cubel”, amigos y amigas:

Ye pa mi un llabor bien prestosu esti de participar na reconocencia que la institución académica quier facer a “Llan de Cubel”. Y yelo, ente otres coses, porque poques vegaes un trabayu musical fechu ente nós pon tantu procuru na calidá y amuesa tantu amor a Asturias como'l que, cuantayá, vien ufiertándonos “Llan de Cubel”.

Ensin dubia, la xera musical de “Llan de Cubel” amiesta perfectamente los enfotos, siempre naguaos, por xuntar cultura y llingua, tradición y anovación, pasáu y aliendu de futuru... El resultáu, l'éxitu que s'esparde lloñe de nós pero tamién —y cada vegada con más puxu— ente nós, non solo espeya una indiscutible calidá estético-musical, sinón tamién una bayurosa capidá pa tresmitir emociones y sensaciones arreyaes a Asturias y a les mítiques tierres atlántiques. Y ello, mesmamente, dende'l propiu nome del grupu “Llan de Cubel”, ye dicir, la fonda llende del terrén, imaxe evocadora de montañes y viesques, d'orpín y nublina, de xanes y busgosos...

Otramiente, “Llan de Cubel” fai un llabor que s'allarga nel tiempu. De fechu, el grupu, pel que pasaron distintes persones a les que güei tamién hai que facer pública reconocencia polo valoratible de les sos aportaciones, entama fai yá más de quince años con aquel relluciente trabayu que se llamó “Deva” y que supunxo la meyor prueba de que la música asturiana —y la llingua asturiana— podfen enxerise ensin complexos nel folk européu: pieces como “Alón a Teixidiellu”, “La Deva” o la “Danza Santana”

inda ruxen nos nuegos oyíos como daqué cotidiano y natural. Nel mesmu sen, “Llan de Cubel” asoleya llueu’l so segundu trabayu “Na llende” qu’inclúi temes como’l perconocíu “Cantar del Ayerán que perdió la guerra” y qu’afondó nes posibilidaes rítmiques y acústiques de la nuesa música tradicional.

L’afitamientu dafechu de “Llan de Cubel” algámase con “L’otru llau de la mar” que da títulu al so tercer discu y a una de les pieces más cuidaes del so llargu repertoriu:

*Otres tierres hai/munches tierres hai
Munches riberes mueya la mar
Viaxarás lloñe/trillarás mundiu
Pero a la fin habrás recordar
Qu’ en toles tierres yes estranxeru
Menos na d’esti llau de la mar...*

Y nel que tamién-y pon música a los murnios versos del poeta

*Rigu Esva, rigu Esva/ l’augua túa nun ya pouca
Pero tú cuasi nun cantas /ya la voz tráisla bien rouca.
Güei que cruciu estrañu suelu/mueiru de malencolías
¿Aú tán los mieus asturianus?! ¿Aú tán las Asturias mías?*

Ye verdá que ye difícil escribir pallabres tan guapes, pero tamién ye verdá que yá se nos fai imposible maxinar a naide cantándoles meyor...

En 1995 “Llan de Cubel” da a la lluz un trabayu que titulen, cenciellamente, “IV” con unes bases estétiques qu’amuesen el maurecer del grupu. Y agora mesmo Marcos, Elías, Fonsu, Xel, Simón y Xuan acaben d’espublizar el so más trabayáu discu faciendo, una vegada más un inequívocu apuesta pola cultura y la llingua d’Asturies. ¡Gracies “Llan de Cubel” y que, ente toos, llogremos “Un tiempu meyor”!

Pallabres de D. Marcos Llope, de *Llan de Cubel*.

Señor Presidente de l’Academia de la Llingua Asturiana, señores académicos, amigos y amigues:

Prestaríame entamar estes poques pallabres agradeciendo a l’Academia de la Llingua Asturiana y al so Presidente esti prestosu homenaxe que mos ufierta, que ye pa nós el mayor de los honores recibíos en toos estos años.

De magar que *Llan de Cubel* empecipiare'l so llabor yá van 16 años, nun mos imaxinábemos que, amás de pa interpretar música asturiana, tamién los escenarios nos sirvieren pa dirixinos a la xente, pero non al traviés de la música, sinón de la pallabra. Dende que montamos el primer tema, nun mos paeía posible facer de la cultura asturiana daqué asina como lloses separtaes unes d'otres por sebes altes y sólides. Asina, la llingua asturiana foi siempre'l normal vehículu d'espresión del grupu, mesmo nes lletres de les canciones, nos testos de los nuestros discos o enriba del escenariu pa comunicanos cola xente que va a los nuegos conciertos. Nun podía ser d'otra miente: *Llan de Cubel* ellabora'l so discursu musical dende la tradición asturiana, pero con un llinguaxe contemporaneu. La base del nuesu soníu son les melodíes qu'a lo llargo de los siglos acompañaron la vida, los sufrimientos, les fiestes, les romeríes y tamién la muerte de los asturianos. Son unes melodíes que definen la forma que tienen y tuvieron los asturianos de mirar y tar nel mundu. Y eses melodíes surden del coral d'un pueblu que falaba, fala y falará n'asturianu. Nunca fuimos quien a atalantar les postures sesgaes qu'abonda xente mantién a esti respeutu: conocen y quieren l'arquitectura tradicional pero inoren la llingua; militen nel ecoloxismu y opónense a la oficialidá; reivindiquen el patrimoniu artísticu y hestóricu o gastronómicu d'Asturies pero rechacen el procesu normativu de la llingua asturiana. A nós paeznos que'l posicionamientu cola cultura d'un pueblu tien de ser claramente integrador. Poro, nun ye posible ocupase a xeitu d'una parte de la vida cultural d'una comunidá escaeciendo dalgo tan fundamental como la llingua que fala.

La música tradicional nun ye un xéneru musical más. Nun se fai *música tradicional* ensin más, faise música tradicional de dalgún siti. Nun se fai música tradicional de güei pa mañana sinón que, como la llingua, resulta d'un procesu acumulativu d'información onde ye tan importante'l lladriellu que se punxo hai siglos como'l caberu que se punxo ayerí. O dicho d'otra miente, la música tradicional vien ser el discursu d'identidá sonora d'un pueblu.

De magar qu'entamó la moderna vindicación llingüística n'Asturies, la llectura que se fai de la realidá y del futuru del país yá nun ye la mesma qu'aquella que vertebró hestóricamente un discursu dependiente, ciego y colonialista pa cola mesma sociedá asturiana. Porque ye muncho difícil d'entender lo qu'acontez anguaño cola música asturiana ensin tener mui presente esti fechu.

De magar que *Llan de Cubel* empecipiare'l so llabor yá van 16 años, nun mos imaxinábemos que, amás de pal éxitu de la propuesta musical asturiana nesti fin de sieglu, naz de la conocencia hestórica de les formes musicales d'una comunidá que foi ellaborando la so propia manera de ver y de tar nel mundu. Esti pasu previu ye l'únicu imprescindible: nun hai posibilidá de recuperación, dignificación, co-

mercialización y espardimientu ensin la conocencia de sigu mesmos. Lo que pasó cola música tradicional n'Asturies ye una prueba ensin retruque posible; oxalá otres estayes de la sociedá asturiana tomaren recuentu.

Amás, nesta Europa postindustrial, la entidá d'una comunidá surge en xunto cola identidá de la mesma. Esto ye, los llugares medren de los mapes y fáense identificables si son quien a elaborar un discursu orixinal d'identidá, si tolos procesos económico-culturales caltienen una llinia d'identificación cola tierra y una llinia de continuidá cola hestoria y la memoria.

Asturies ye un país atlánticu que construye'l so devenir nuna periferia borrinosa, distante y distinta, viendo morrer el sol nel Atlánticu dende los cantiles de Vidú y dende les arispies peñes de los Picos, anunciando a los viaxeros qu'equí, na vieya patria de los ástures, onde entama Europa, ta esperándonos a toos un tiempu meyor.

Munches gracias.

Discursu del Presidente de l'Academia de la Llingua

Acabante sentir les prestoses pallabres de los que vienen de falar nun vo despesllar nueves puertes qu'em-pobinen al xuegu dialéuticu fácil nin a l'allabanza inxusta y fuera de llugar. Sía abondo persaber que l'Academia de la Llingua pautóse, ensin votu dalgún a la escontra, pa facer reconocencia de *Llan de Cubel*, un garapiellu xente qu'acuantayá supo tar a l'altura de les circunstancies y de les nuses necesidaes culturales y qu'entá trabaya na mesma estaya siendo, el so, modelu de llabor y de llevar perdayuri la llingua d'Asturies. Gracias a ellos siéntense los nuses sonos y espárdese la bona idea de que ye posible casar l'amor a la llingua colos cumales cimeros del trunfu internacional. A *Llan de Cubel* como a *Hevia* o como a la *Orquesta Sinfónica del Principáu d'Asturies* acuéyenlos meyor cuando ensin arrenunciar al raigañu llevanten el nivel d'esixencia nes manifestaciones artístiques. *Llan de Cubel*, como nel so día *Nuberu*, fai ver que nun ye meyor arrenunciar a lo propio pa ser daqué lloñe de la nuesa tierra. *Llan de Cubel*, como abenayá otros cantantes, los qu'ensin complexos llevaron la toná al sur y al este del país, fai pescanciar que'l fechu artísticu tien puxu por sí mesmu si la imaxinación y el bon facer publicitariu s'asitia al empar ente nós.

Una güeyada al tiempu inmediatu

Dixi *país* y dixi *tierra* y dixi *llingua* d'Asturies y nun sé si darréu habré pidir disculpes por si ofendo sentimientos fondos o empleo pallabres desaxustaes y ensin xacú, niciu en tou casu del más ence-

su nacionalismu impropriu del tiempu que cuerre. Na Asturias de güei, la qu'entá nun llogró los mínimos democráticos porque reprimen a quien emplega'l so idioma, hailos yá que, como insultu, llamen nacionalista y patriota a too aquello que sía defender, conxuntadamente, el drechu del pueblu a la so espresión, al so calter y a la so entidá coleutiva.

Pa dellos la defensa de la llingua habría que la facer sola, ensin rellación col pueblu concretu nin cola xente concreto. Faise porque sí, dicen, porque ye razonable y democrático, pero al marxe del sentimientu pola vivencia y xuntura humana que la tresmitió hestóricamente y al marxe del pueblu que güei la fala. Los asturianos acusaos de nacionalistes, polo visto, si defenden la llingua son una estorbisa porque los que ganen les eleiciones nun son nacionalistes. Si vivieren n'Israel estos analistes de xuru qu'onde s'afayarén meyor sedría ente los ferres que torgaron al Ministeriu d'Educación esparder una poesía del más nombráu poeta nacional palestín, Mahmud Darwish, aquel qu'afitaba que "los poemas nun son a facer un estáu pero sí una patria metafórica na mente de la xente".

Na Asturias de güei hailos que glayen que ta fuera de sitiü averar los problemes de la llingua a los demás problemes porque eso politiza y desmotiva. Habrá que-yos traer al cantu la memoria que va un tiempu hebo quien faló de la torre de marfil onde s'asitiaba la llingua de los esquisitos. Y güei mesmu vese, según paez, que los sociollingüistes ensin sociedá, los que piensen que los idiomas s'estrinquen describiendo sistemes al marxe de too, quixeren arrequezar nesa mesma torre al idioma d'Asturies pa lliberalu coles sos alloriaes escritures y cola seguranza propia del autista.

Siempre pasa con esos llibertadores lo que con aquel longobardu, Droctulft, del que falare Croce siguiendo a Pedro'l Diáconu. Lluchando a les puertes de Ravena dexó a los sos y pasóse al enemigu. Agradeciéron-ylo los romanos llantando na so alcordanza una llábana y na llábana un epitafiu.....

De xuru, entiende Borges, que la ciudá clisó a aquel bárbaru que descubría asina un mundu qu'en nada s'asemeyaba a la esfrecida y llamorgosa Xermania d'u baxare. A lo meyor, sí, ye ésti l'eternu problema de nueso, el problema de los qu'amen el país porque nun vieren otra cosa y, yá vieyos, descubren el Mediterraneu colos güeyos clisaos porque les foles nun escachen y porque'l sol aburia a toes hores.

La resaca de les eleiciones

Abúltame qu'esa perplexidá coles sos contradicciones, manifestóse xabazmente estos meses d'atrás ente dellos amigos nuegos que, como neños, vieron frayaes les ilusiones que punxeren na llucha por una oficialidá que nun llegó y nos resultaos d'unes eleiciones autonómiques que namái nel so curtiu análisis perdieron.

Si nun s'algamó la oficialidá, diríen, sedría porque había culpables. Nun yeren abondo pa ilustralo les celestes llastres de toos conocíes.... Los culpables taben dientro. Los mesmos que más llucharon yeren los enemigos. L'enemigu, visto asina, taba en nós, llaceriaos otra vuelta ente la folla.

Vendríen llueu les eleiciones y, tracamundiando opciones polítiques con referéndum llingüísticu, y oficialidá de la llingua con candidatures nacionalistes concretes, llegaron a la conclusión que'l patriotismu yera l'únicu enemigu del idioma.

Dellos, pelo que dicen, siguieron darréu a la gueta bruxes; otros, polo que sabemos, esneldaron n'Estocolmo o nel Mediterraneu onde acollumbraron que Ravena nun yera malo sinón que los revénganos yeren los que baxaren de la llamorgosa y siempre trupa y esfrecida Xermania a pone-y situ.

Pido perdón, amigos y amigos, por estes pallabres, acaso inxustes, llaraes quiciabes de referencies valorables pa entendíos. Digo, por si daquién quixer lliberame de les mios culpes, qu'en mes de xunetu ufierté siete páxines a dos medios de comunicación d'Asturies onde llargamente esplicaba lo qu'equí resumí en cuatro llinies. Nun foi posible asoleyaes porque enxamás se vio qu'hubiere artículos tan llargos nos papeles.

El nuesu análisis

Pero la visión que nós tenemos d'esos fechos allóñase enforma de lo qu'otros vieron. Les campañes llevaes alantre pola oficialidá de la llingua entendemos que foron granibles y perpositives. Llogró espardese una bona idea y féxose ver que namás la irracionalidá mos fexo perder una batalla pasaxera. Nun s'algamó too, ye claro, pero per vez primera toles fuerces polítiques, menos una, dieron un pasu xenerosu y asturianu. ¿Quién nel so sanu xuiciu podrá dicir que ye negativu? ¿Quién bonablemente ha conseñar que'l nacionalismu foi la causa de que nun se llograra la oficialidá? ¿Yera nacionalista asturianu'l PP, acasu IX, confesábase asina URAS o los militantes del PSOE qu'apostaben pol idioma?

Y si falamos de les eleiciones autonómiques ganaes pol actual presidente recuerdo unes pallabres que dixi en Castropol el 26 del mes de payares: "Que yo sepa naide vio esos comicios como un referéndum sobro l'idioma. Naide nesos eleiciones votaba sí o non a denguna llingua. Votábense opciones polítiques concretes onde se mecíen munches coses, munchos intereses, munches sensibilidaes. Pero'l votu nun podía dase namás qu'a una ufierta única y naide podía, votando, dixebrar les partes que nun-y prestaren del conxuntu. Los electores votando nun diben a la escontra del nuesu idioma, escoyíen ente unos menús políticos ensin que dengún d'ellos escaeciera inxertar la so correspondiente ración de llingua. Namás la xente de partíu, los mui politizaos o bien los amigos de tracamundiar les coses pueden sentise perdedores d'unes eleiciones onde nós nun participamos. Caún podrá tener los sos gustos y les

ses preferencies y mesmamente suponer que la causa llingüística pue tratase meyor con unes fuerces polítiques que con otres pero que naide entienda que'l pueblu asturianu dixo non a la oficialidá nel mes de xunu. Nosotros enxamás ganamos nin perdemos eleiciones”.

El nuesu pautu

Nós, l'Academia de la Llingua, nin ganamos nin perdemos eleiciones. Porque nós, tengamos les idees personales que tengamos (y equí ente nós hai xente de mui destremáu calter y, asegúrolo, naide digne del axetivu patrioteru) nin sofítamos a una fuerza política concreta como grupu nin políticamente como conxuntu facemos nada que favoreza a unos a la escontra d'otros.

Y esi ye'l nuesu puxu: el que mos dexó les manes llibres pa facer ver al Gobiernu asturianu abondes vegaes que nun yera afayadizu'l camín llingüísticu qu'escoyía y el que mos empobina agora a roblar cola Consejería de Cultura unos pautos favoratibles pal idioma. Como dixo con bon sofitu apocayá un conocíu cabezaleru socialista: *l'Academia de la Llingua nun ye lleal al PSOE* (nin tien por que lo ser) *pero ye lleal a Asturias* (que ye lo verdaderamente importante). Camudemos nós la pallabra *lleal* (al PSOE) por *obediente* (al PSOE) y acertaría dafechu quien asina faló.

Si a l'Academia-y abulta que pue agora, sollerte siempre, enfotase na Consejería d'Educación y Cultura ye porque hai un compromisu afitáu de xeneralizar la enseñanza de la llingua y de tratar al so profesoráu como al qu'exerce n'otres especialidaes. Pescanciamos qu'ello ye un pasu alantre perimportante y encontu de nueves midies polítiques qu'han siguir darréu y que les asociaciones profesionales y los sindicatos de la enseñanza han curiar pa que naide s'esvíe o escaeza que ye de la totalidá de la escolarización non universitaria de lo que tamos falando. Lo llograo agora nun ye la oficialidá de la llingua pero, algamáu esti finxu, naide dulda que'l llogru de la oficialidá sigue siendo la irrenunciable y la cimera de les nueses vindicaciones.

Entenderán agora los nuestos amigos que'l camín qu'empobinaba a l'Academia estos años nes sos rellaciones cola Alministración nun taba ciegü. Yera un camín siempre a la gueta'l pautu pero non a cualquier precíu, non a cualquier pautu. Necesitábense nicios de credibilidá y cuando éstos surden acuéyense na intelixencia de que somos *lleales* na pallabra dada (mesmamente al Gobiernu del PSOE) y non *obedientes* a la primera amenaza.

L'alcuertu cola Consejería

Los alcuerdos iguaos van dexamos la posibilidá de facer una convocatoria pública añal de tres beques de formación y collaboración pa persones que siguieren los cursos de branu o sían especialistas o espertos

en llingua asturiana; van ser l'encontu pa que se financie dafechu l'*Atlas Llingüísticu del Dominiu Astur* (ALDA) y, en parte, el *Diccionariu de la Llingua Asturiana*. Los pautos fadrán realidá que l'Academia siga alantre colos sos planes d'afondamientu na formación del profesoráu de la llingua autóctona en toles fasteres del Principáu d'Asturies. Tamién s'afayará un llar acordies cola dignidá y les necesidaes y pondráse'l niciu d'una xunta d'Amigos de l'Academia como un nueu sofitu más pa esta institución.

El pautu cola Consejería prevé tamién, pela primera vegada, la dotación económica afayadiza pa la Secretaría Llingüística del Navia-Eo. El llabor desendolcáu hasta agora amuesa, nidiamente, dos coses: una, que ye pervalorable y bien iguáu'l trabayu fechu; otra, que ye la vía meyor pa torgar la galleguización con que dalguna fuerza política quier tracamundiar la realidá.

La fastera occidental

Lo que la Secretaría fexo hasta agora, dentro de la curtia posibilidá que tevo, foi ufrir materiales llingüísticos y lliterarios, recoyó y dio a la lluz trabayos toponímicos, léxicos y gramaticales, fexo xornaes d'estudiu y collaboró na formación del profesoráu según les sos posibilidaes. La xera ehí ta recoyó nos llibros y artículos qu'estos años foron asoleyaos. ¿Podrá dalgún, con xuiciu, dicir que tamos imponiendo una fala asturiana sobre otra? ¿Podrá afitase qu'asina ye como se desancia la particularidá de la tierra d'Entrambasaguas? ¿Podrá ximir daquién porque nun se respeta'l calter de la fastera más occidental d'Asturies? Non. Ta claro que non.

¿Ú'l problema, entós? El problema ta en que siendo asturianos eses tierres hailos que nagüen porque sían Galicia. Quien diz eso ye un partíu nacionaliegu que nel cumal señardosu del suau imperial dio anuncia en mes de febreru de la so constitución n'Asturies allampiendo pola vindicación galleguista n'Entrambasaguas y ente la migración esparció pel restu d'esti país.

Si daquién tenía duldes cuando l'año pasáu (y n'otres ocasiones) falamos de la inxerencia impresentable, agora tien los datos políticos que sofiten les nueses pallabres. Si dalgún camentaba que yera tochura de nueso puede agora saborgar una nueva vindicación a la serbia onde'l país irredentu va a la gueta de nueves fronteres y asoleya los sos drechos ellí onde un serbiu s'asitie. Increíble. Nun ye a entendese. Agora, ente nós, habrálos qu'entá sigan falando de la inocuidá de les pallabres, del gallegu d'Asturies y de la isoglosa aballando. Agora, por si entá daquién zarapicaba na incredulidá de los comentarios, yá sabemos qué dicen los otros y tamién quién dende equí, con pallabres conscientes o fates, acompanga políticamente a unos vecinos qu'ignoren les normes elementales del respetu.

Podrán, ye claro, acusanos d'antigalleguismu. Fexéronlo los espansionistes l'otru añu y enantes, y too por trae-yos a la memoria amatagada coses elementales qu'encamienta la bona vecindá. Y olivarán por seguir faciéndolo los representantes del pensamientu únicu que se consideren, ensin selo, representantes esclusivos del pa nós siempre amigu pueblu gallegu. Sedrá lo mesmo que faigamos ver les bones rellaciones que mos inxerten cola so Academia, con munchos collacios, con muncha xente, con abondos amigos gallegos. Sedrá inútil dici-yos que nós mesmos, nesta institución, fexemos pública reconocencia de gallegos ilustres como José Luis Pensado o caltuvimos les meyores rellaciones con homes de gran valir como Piñeiro o García Sabell. Sedrá too inútil y too lo mesmo porque, persaben, que ye imposible que nós xuguemos cola redeña del pueblu.

L'Academia tien les coses clares y con rellación a la fala occidental sigue alantre colos compromisos fechos públicos nesta mesma sala hai unos años esixendo pa ella na fastera más occidental del país el mesmu tratu que pal asturianu na enseñanza, toponimia, medios de comunión y oficialidá. Asina ye como entendemos nós el respetu y asina ye como quixéremos que la totalidá de les fuerces polítiques y sociales asturianas, ensin resquiebres, respondieren y fexeren conocer el so asitiamientu. De xuru qu'estes coses nun pasaríen si otra fora l'atención del centru a l'Asturies occidental y oriental. Si otra fora l'atención del comerciu, de la empresa, de l'Alministración, de la prensa, radio y televisión; y si otra actitú más culta y respetuosa tuviere el conxuntu de los nuestos paisanos.

Pero ye que, al empar, fai falta yá una llamada d'atención de les fuerces polítiques nel so conxuntu, percima partidismos. Y ye que, otra vuelta, la llingua enxamás ye una realidá etérea y aislada na sociedá. Estes selmanes d'atrás, falando con representantes de les fuerces polítiques parllamentaries alvertí que l'Academia de la Llingua nun ye un muérganu d'oposición política a naide nin de dientro nin de fuera. Tamién entruqué si sofítaben el llabor académicu na fastera Navia-Eo. La respuesta foi unitaria y positiva. Eses son les nuses armes, pero queremos que pescancien toos que nun tamos solos nesa xera.

Piesllu

Güei *XXI Día de les Lletres Asturianas*, como siempre, damos una güeyada al rodiu y falamos de llogros y problemes. Nun quiero amosar merniura nin ser pesimista y menos entá cuando'l más sele piesllu mos aguarda na música de *Llan de Cubel*. Sí quixera dicir qu'acaba dase otru importante y nueu reblagu normativizador col asoleyamientu del documentu que güei ve la lluz, de títulu *Nomes de conceyos, parroquies, pueblos y llugares del Principáu d'Asturies*, presentáu hai unes hores en Candás al Conseyeru de Cultura. A toos pide l'Academia disculpes poles posibles equivocaciones, a toos encamienta encontu pa que s'apurran los datos que dexen ensin puxu los fallos.

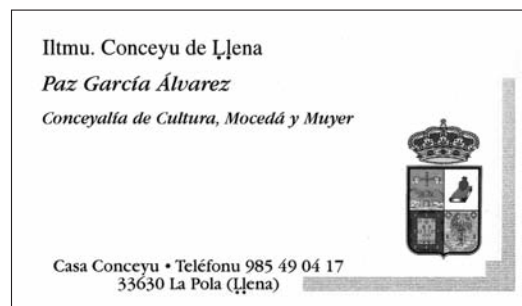
Per otru llau, delante de toos do anuncia d'un fechu d'interés: l'añu qu'entra l'Academia de la Llingua fadrá'l *I Conceyu Internacional de Lliteratura Asturiana* inxiriendo na so xunta entamadora a persones ayenes pero de reconocíu prestixu y de destremáu calter. Una vez más pido la vuesa collaboración y el puxu necesariu pa perpasar percima de vieyes zunes alcontrándonos na llucha pola dignidá del idioma.

Acabo con una perbona anuncia: esta mesma mañana, entamao por Izquierda Xunida y sofitaio pol PSOE, tolos partíos de la Xunta Xeneral pautábense dafechu nesti testu: "*La Junta General del Principado de Asturias insta al Consejo de Gobierno a realizar, respetando el ámbito competencial de los distintos órganos al respecto, cuantas gestiones sean necesarias para la creación de la licenciatura de filología asturiana y su inclusión en el catálogo estatal de titulaciones universitarias propuestas por la Universidad de Oviedo*".

Ye, ensin dubia, una bona anuncia nesti día d'enfotu en que l'Academia quixera falar a toos colos versos emprestaos del poeta:

Nun t'amurnies nin llores más:
aportará un tiempu non mui llonxanu
nel que dende la nuesa mar atlántica
un nordés xilón llevará esta nueche
a la que tas sometida cuantayá.

Tiempu entós de falsos conversos
tiempu tamién nel que tos bonos fíos
asoleyaránte al mundu tal como yes
y sentiránse dignos y arguyosos de
poder falate, de poder sentite, de poder amate
nesta llingua nuesa güei esllarigada.

Modelu de tarxeta

Canciu de les lletres consonantes

Primer parte
cáncianos güelina
ñeros de cuerves
pallabres de blima
glayíos de páxares

cancianos, Mariquina
les lletres bardiales
que sofiten ensembre
la nuesa llingua

cáncianos el canciu
de les vieyes glayes
les lletres consonantes

esti día dixo la pega
lletra por lletra
voi armales:

la primera lletra diré
que ye la lletra
B
ye de palu bidul
pa maner y remaner

lletra de bardos ye
d'árboles y batalles
pa batir les artes

y biltar les fabes
la segunda séla bien
que ye la lletra
C
ye de palu carbayu
pa iguar y componer
les artes de la ciudá

he llantala na mio ca
y caltriala na mio cama
a la cabecera

la tercer tamién la sé
que ye la lletra
D
ye de palu
que nun dobla
ta duro de pelar
ye la lletra la dixebra

hai qu'armala
con brenga
pa deprendela

la cuarta mio fiyina
que ye de palu faya
voi dicila ensin faltar
que ye la lletra

F
que val pa facer
y desfacer fechura

val pa falar dafechu
la nuesa llingua fayuca
que ye la llingua'l fueu

la quinta mios neños
ye gárabu de castañéu
pa tizar el fueu
que funde'l fierro
nel gargüelu

voi glayala bien llueu
que ye la lletra
G
ye la lletra
la griesca pegarata

una piquina gallega
otra piquina asturiana
otra piquina lleonesa
otra pica mirandesa

y hai que tragala:

ye la páxara prieta
más guerriega y galana
de la llingua asturiana

Mariquina la Galana. Día de les Lletres Asturianas, 5 de mayu

XVIII Cursos de Branu

Los *XVIII Cursos de Branu* celebraos en Cangas del Narcea ente'l 31 de xunetu y el doce d'agostu y entamaos pola Academia de la Llingua Asturiana acoyeron esti añu un total de ciento sesenta alumnos y alumnes que s'axuntaron nos Cursos *Elemental* y *Avanzáu de Llingua Asturiana* y nos Cursos d'*Afondamientu Cultural y Llingüísticu*, qu'ufiertaben esti añu cinco estayes: “Capacitación pa la Traducción al Asturianu”; “Socioloxía y Sociollingüística d'Asturies”; “La vieya y la nueva música folk n'Asturies”; “Cursu práuticu de Creatividá Lliteraria” y “Hestoria d'Asturies”. Na segunda selmana de los Cursos féxose un Seminariu d'Averamientu Metodolóxicu pa la ellaboración del Atlas Llingüísticu del Dominiu Astur, con vistes a dir formando encuestadores que trabayen nesti proyeutu que l'Academia quier entamar darréu.

El llugar qu'acoyó los Cursos foi la Escuela-Hogar d'El Regueirón en Cangas y el so entamu cuntó cola presencia del Direutor Xeneral d'Educación D. José Luis Iglesias Riopedre, que dio anuncia del númberu de centros de Primaria y Secundaria qu'impartirán pal próximu cursu 2000-2001 l'asignatura de Llingua Asturiana y tamién del proyeutu que la Consejería cuenta dir afitando pasu ente pasu pa impartir delles otres asignatures del currículum n'asturianu. Pela parte de so la Direutora de los Cursos, Dª Ana María Cano González, dio anuncia del asoleyamientu del *Diccionariu de l'Academia* (DALLA) pa lo cabero d'esti añu y de la reivindicación de la titulación de Filoloxía Asturiana na Universidá d'Uviéu, titulación que'l Ministeriu d'Educación en Madrid tien bloqueada desoyendo los pidimientos oficiales de la Facultá de Filoloxía y de la Universidá. Al pieslle de los Cursos asistieron representantes del Conceyu de Cangas del Narcea.

Otra miente, ente los alumnos que s'inxirieron esti añu nos Cursos de Branu, destacóse la presencia de seis enseñantes y estudiantes de Miranda de Duero, que participaron nel Cursu Elemental. La valoración que fixeron, asoleyada en dellos medios de comunicación asturianos, foi positiva dafechu.

Premios de los Concursos de l'Academia de la Llingua Asturiana 2000

Concursos d'Investigación

Aconceyáu'l xuráu de los Concursos d'Investigación que convoca l'Academia de la Llingua Asturiana correspondientes al añu 2000, formáu por Xosé Lluis García Arias como Presidente, Ana María Cano González como Vocal y Corsino García Gutiérrez faciendo de Secretariu, apátase nos siguientes acuerdos:

• Na estaya de *Recoyida de Material Toponímico*:

1. Dáse-y el *premiu* de 100.000 ptes. al trabayu tituláu *Toponimia de la parroquia de Cuevas (Miranda)*, presentáu por D. José Álvarez Alba.

2. Dar un *accésit* de 50.000 ptes. pal trabayu tituláu *Toponimia de Samartín de Lluña (Cuideiru)*, firmáu por Fernando Ormosa Fernández.

3. Dáse-yos tamién un *accésit* de 25.000 ptes. a caún de los siguientes trabayos:

- *Conceyu d'Ayer. Parroquia de Bo*, d'Ánxel Álvarez Llano.

- *Parroquia de Sama (Llangréu)*, de Jorge Alberto García Fernández.

• Na estaya d'*Investigación Llingüística*:

Dáse-y un *accésit* de 25.000 ptes. al trabayu tituláu *La llingua asturiana en Caitano A. Bardón: "Cuentos en dialecto leonés"*, presentáu por Héctor García Gil.

• Na estaya de *Recoyida de Material Lliterario Escrito*:

1. Dáse-y el *premiu* de 100.000 ptes. al trabayu de recoyida de *Material Lliterario Escrito* tituláu "Composiciones poétiques de Marcos del Torniello" presentáu por Xosé Lluis Campal Fernández.

2. Dar un *accésit* de 50.000 ptes. pal trabayu tituláu "*El Progreso de Asturias* (L'Habana-Cuba). Números 1-220", presentáu por Ramiro González Delgado.

3. Dáse-y tamién un *accésit* de 25.000 ptes. al trabayu tituláu "Testos escritos en llingua asturiana", presentáu por M^a del Mar Martín Martín.

Llectures pa Rapazos

Aconceyáu'l Xuráu del Concursu de *Llectures pa Rapazos* que convoca l'Academia de la Llingua Asturiana, formáu por Urbano Rodríguez Vázquez como Presidente, Xosé Ignaci Fonseca Alonso como vocal y faciendo de Secretariu Pablo Xuan Manzano Rodríguez, apáutase na siguiente resolución:

Dar el *premiu* de 100.000 ptes. al trabayu tituláu *¡Esta ye mio casa!* del que ye autor Enrique Carballeira Melendi.

Concursos de Teatru y Creación Llitteraria

Aconceyáu'l Xuráu de los Concursos de *Teatru* y de *Creación Llitteraria* que convoca l'Academia de la Llingua Asturiana, formáu por Xosé Bolado García como Presidente, Mª Paz Fonticiella Gutiérrez como Vocal y Genaro Alonso Megido faciendo de Secretariu, apáutase na siguiente resolución:

Declarar *ermos* los concurso de Teatru y Creación Llitteraria na convocatoria del añu 2000.

Conceyos y coloquios

Coloquiu nel Día mundial del Teatru

L'Institutu del Teatru y les Artes Escéniques del Principáu d'Asturies celebró con dellos actos el “Día Mundial del Teatru”. Ente ellos una esposición bibliográfica d'autores teatrales asturianos (escritores en castellán y n'asturianu) y una mesa-coloquiu que se fixo'l día 27 de marzu en Xixón, nel llar del Institutu del Teatru y onde s'inxirieron Adolfo Camilo Díaz, Lluís Antón González, Eladio Sánchez, Toño Caamaño, Jesús Menéndez Peláez y Leopoldo García Pumarino, que faloron de tres temes: *Teatru y Tierra; Teatru y Sociedá* y *Futuru del teatru n'asturianu*.

Fachhochschule

Na ciudá de Colonia (Alemaña) y fecho pola organización d'estudiantes “Elan” l'escritor asturianu Xabiero Cayarga pronunció una conferencia titulada “Llingua y Llitteratura asturianas”, dientro del ciclu d'actividaes culturales qu'esti colectivu desarrolla na *Fachhochschule*, na estaya de llingües. A la conferencia, que s'allargó cuasi dos hores, siguió un un turnu d'intervenciones onde los asistentes entrugaron pola situación del asturianu, el númberu de falantes y la so presencia na enseñanza y nos medios de comunicación. Xabiero Cayarga, llicenciáu en Filoloxía Angloxermánica, ye becariu d'investigación nuna Universidá alemana.

Centenariu de D. Antonio García Oliveros

Cumplióse esti añu'l centenariu de la nacencia del Dr. Antonio García Oliveros, escritor, estudiosu y bibliógrafu asturianu. Delles iniciatives fexeron reconocencia d'esta fecha:

- El RIDEA entamó un ciclu de conferencies col títulu “Antonio García Oliveros. In memoriam” onde participaron Eduardo González Menéndez, Presidente de la Real Academia de Medicina d'Asturies y Lleón, José Mª Martínez Cachero y Carmen Prieto Álvarez-Valdés, profesores de la Universidá d'U-

viéu, que falaron respetivamente de “Semblanza y recuerdo del médico pediatra Dr. D. Antonio García Oliveros al cumplirse 100 años de su nacimiento”, “Memoria de un médico-escritor” y “Antonio García Oliveros y su *Biblioteca de Asturias y autores asturianos*”. Les sos collaboraciones asoleyáronse nun cartafueyu editáu por esta institución apocayá.

- Pela parte de so, el conceyu de Navia (AGO nació nesta villa del occidente d’Asturies un 9 de xunu de 1900) celebró tamién l’acontecimientu con un programa tituláu “I Centenario: Antonio García Oliveros” fechu ente los díes 6 y 12 de xunu na Casa de Cultura de Navia. La presentación oficial del actu tuvo al cargu del Conceyal de Cultura naviegu y les conferencies pronunciáronles Xosé Lluis García Arias, Presidente de l’Academia de la Llingua; Alejandro Antúñez, escritor y poeta naviegu y el citáu Eduardo Menéndez González.

I Conceyu Internacional de Lliteratura Asturiana

El pasáu mes de mayu, el Presidente de l’Academia de la Llingua Asturiana dio anuncia pública del enfotu de la institución pa celebrar l’añu viniente’l *I Conceyu Internacional de Lliteratura Asturiana*. A tal efeutu, l’Academia fexo’l nomamientu d’una Xunta Entamadora que llevará alntre tola xera rellacionada cola organización del citáu Conceyu. Nesa Xunta inxiriéronse, amás de los académicos de número D. Roberto González-Quevedo (que fadrá de Secretariu) y D. Miguel Ramos Corrada (que fadrá de Presidente), el profesor de la Universidá d’Uviéu D. Antonio Fernández Insuela y los escritores D. Xandru Martino Ruz y D. Xuan Bello. Les primeres reuniones de la xunta exéronse enantes del branu y siguieron en setiembre. les persones interesaes podrán dirixise a l’Academia pa llograr información.

Tesis de doctoráu

Roberto González-Quevedo González, miembru de número de l’Academia de la Llingua Asturiana y Doctor n’Antropoloxía, defendió la so tesis doctoral en Filoloxía na Facultá de Filoloxía de la Universidá d’Uviéu’l día 19 de xunu. El trabayu, que lleva por títulu *Llingua y Cultura en Palacios del Sil*, presentóse y defendióse n’asturianu, llingua emplegada tamién por dellos de los miembros del tribunal. El direutor de la tesis foi’l Dr. X.Ll. García Arias y xulgaron el trabayu los doctores Mª Jesús López Bobo, Miguel Ramos Corrada y Ana María Cano de la Universidá d’Uviéu; Xavier Terrado Pablo de la Universidá de Lleida y Antoni Casanova de la Universidá de Valencia. La calificación foi de Sobresaliente “cum laude”.

Propuestes de Llei. Resoluciones xudiciales

SELLOS PLURALES

El Boletín Oficial de la Xunta Xeneral del Principáu d'Asturies asoleyó nel númberu 22.1 de 8 de xunu del 2000 la Propuesta de proposición de Llei de los Grupos Parllamentarios d'Izquierda Xunida d'Asturies, Socialista, Renovador Asturianu y Popular de les del Art. 87.2 de la Constitución so la presencia de les llingües del Estáu nos sellos y efeutos postales. Llograr la presencia de les llingües del Estáu nos sellos inxértase nuna campaña denominada "Sellos Plurales" que se ta desendolcando a nivel estatal a iniciativa de la "sociedá ciudadana" "Organización pol Multilingüismu", asitiada en Cataluña.

TRIBUNAL CONSTITUCIONAL

La Sala Segunda del Tribunal Constitucional dictó resolución favorable al recursu d'amparu que la organización política Andecha Astur presentare contra l'acuerdu de la Xunta Electoral Provincial d'Asturies de 14 de febreru del 2000, confirmáu pel Xulgáu Provincial de lo Contencioso-Administrativo nº 2 d'Uviéu de 19 de febreru del 2000, pel que se refugaba la proclamación de les candidatures d'esti partíu políticu por presentar la documentación n'asturianu. Los maxistraos que formen esta Sala Segunda son Carles Viver Pi-Sunyer, Presidente; Julio Diego González Campos; Tomás S. Vives Antón, Vicente Conde Martín de Hijas y Guillermo Jiménez Sánchez. L'informe del Ministeriu Fiscal a la Sala conseyaba'l cambéu xurídicu que se diere tres l'asoleyamientu de la Llei d'Usu y Promoción, onde s'afita que "tendrá valir a tolos efeutos l'usu del bable/asturianu nes comunicaciones orales y escrites de los ciudadanos col Principáu d'Asturies". D'acordies con ello, el pronunciamientu de la Sala Segunda foi favorable al recursu presentáu por Andecha Astur y anuló l'Acuerdu de la Xunta Electoral d'Asturies y la Sentencia del Xulgáu Provincial de lo Contencioso-Administrativo nº 2 d'Uviéu.

4 de mayu del 2001

XXII Día de les Lletres Asturianes

L'Academia de la Llingua Asturiana celebrará esti día como davezu y fai brinde a toos pa que per toa Asturies s'entamen actos.